

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 23.

V Celovcu 10. decembra 1870.

Leto II.

Solmačanje.

(Poslovenjeno.)

(Konec.)

V krčmi je med Solmačani sedel tudi nek tujec; ta je bil na videz ves vnet za šolnikove nasovete in zavzet zaradi njegovih opazek, ga je k sebi poklical in ga marsikaj o ledini poprašal. Šolnik povabi tujca, naj gre ledine sam z njim ogledavat, in ko sta tam bila, naštel mu je vse uzroke, zavoljo katerih misli, da bi se dal na ledini studenec napraviti. Tujcu je bila stvar po godu in ves vesel odpotuje, zahvalivši se šolniku za prijaznost. Nekoliko dni potem sliši šolnik, da je soseska ledino prodala ravno temu tujcu, ki je bil bogat človek, po imenu Rolnik, in po celi deželi znan zavoljo marsikterih podvzetij.

Kmalu pride iz mesta inženir z več delavci na ledino kopat studenca, ki ga je šolnik nasvetoval. To je dalo celi vasi mnogo govoric. Veči del Solmačanov se je še vedno temu podvzetju posmehovalo in Ahec je hodil vsak dan popraševati, če bo že kaj kmalu svoje osle lahko napajati gonil. Ali misliti si moremo, kako se začudil, ko neko popoldne iz ravno tistega namena spet pride na ledino, kjer so pred ta dan še delavci delali, in vidi, da se curek vode iz zemlje poganja, ki so mu na vse strani odtok kopali. Vsi Solmačani pridejo čudeža gledat, pa so se norčevali: „kje pa si, Ahec, da bi osle napajati prignal? slišal, Ahec? pojdi no po osle, vode je dosti.“ To je bil tudi uzrok, da je studenec, dobil priimek „oslovski studenec“, ki mu je do današnjega dne ostal.

Koj drugi dan, ko so Rolniku poročili, da so vodo dobili, pride sam na ledino z delavci, ki so začeli precej zemljo obdelovati in pohišta zidati tako, da se je v kratkem ledina spremenila v rodovitno polje s travniki in čredami.

Rolnik, zdanji lastnik ledine je bil pa, kakor smo že rekli, bogat in umeten. Poprijel se je vseh novih skušenj, iznajdeb, popravkov in zboljškov pri kmetovanju, pa je kmalu vse druge zemljiščejarje v vseh pridelkih kar zelo prekosil. Solmačanje so to kmalu privideli, ker so jim njihovi pridelki manje nosili kakor njegovi, ter so jeli nad srečnim sosedom mrmrati. Šolnik jim je rekel, da mrmranje nič ne pomaga, da samo tako morejo z njim enako dalje stopati, če se tudi oni tistih popravkov in zboljškov poprimajo, ki jih je on v svoje kmetovanje vpeljal. Toda imel se je vedno boriti s staro slepoto in aboto; niso poslušali njegovih svetov, le v enomer so se zastopali ustili in godrnjali nad Rolnikom. Ta jim nazadnje ponudi nekaj svoje vode na prodaj, ali vsi so se tej ponudbi ustavljali in upirali. Ahec je rekel: „vižte, taki-le so bogatini. Rolnik nima tega dosti, da svoje vole, žito in sir drago prodaja, rad bi nam še vodo prodal, kakor bi ta ne bila ravno toliko naša kolikor njegova; saj jo je na naši zemlji dobil.“

Rudolf Maister

Vojanov

„Da, na naši zemlji, ki bi je ne bili smeli nikoli prodati,“ pristavi Bizjak.

„To je res,“ reče šolnik, „ali zdaj, ko je prodana, treba je samo to prevdariti, ali bi dobro bilo vodo na se spraviti ali ne.“

„Vas je bila do danes brez vode, pa bo še za naprej lahko,“ reče nekdo.

„Res,“ odgovori šolnik, „toda ne brez škode, ker vodnjak, kamor po vodo hodimo, je precej oddaljen in pot do njega težaven.“

„Za grbave morebiti,“ reče Ahec in se sirovo nasmeja; „kar se mene tiče, jaz pritečem tje in sém z dvema vedrama v četrto ure.“

„Meni pa vodo moji ljudje nosijo,“ reče Kodrič.

„In jaz vselej ktereга dobim, da mi vrč prenaša,“ pristavi Županova roža.

„Pri vsem tem bi bil pa studenec v vasi le kaj pripraven,“ reče Bizjak.

„Za krčmarje,“ dostavi volar.

„Ne,“ reče šolnik, „ampak za slabe, za revne in za ženske, ki ne dobé vselej pripravnega človeka, ki bi jim vodo donášal. Pomislite pa pred vsem to, da, ako bi Bog nesrečo poslal in bi jelo v vasi goreti, bi ne imeli s čim ognja gasiti.“

„Stavim,“ reče Ahec, „da je Rolnik šolnika kupil, da bi nas nagovoril, da kupimo vodo od njega.“

Šolnika rdečica obljuje ter reče: „oče Ahec, vi preveč hudobno mislite.“

„Manj hudobno, to rečem, kakor Rolnik s svojo ponudbo,“ odgovori Ahec.

„Ali ni dosti, da nas je s tem na nič pripravil, da svoje pridelke po tako nizki ceni prodaja? Beš in pa njegova voda! od mene ne dobi ne cempera za njo.“

Šolnik žalosten pobesi glavo, pa reče: „vi bolj poslušate svoje strasti, kakor zdravo pamet, in to ni prav, in Bog ne daj, da bi se tega skorej ne kesali.“

To prerokovanje se je le prekmalu spolnilo. Neko noč, ko je vse trdo spalo, zbudi se šolnik na naglem; njegova hiša je bila vsa v svetlobi. Skoči k oknu, hiša naproti šole je bila vsa v ognju.

Od straha zavpije, ali drugi ljudje so bili že tudi na nogah. Brž se obleče in gre na vas, vse je gasilo, k nesreči je začel še veter pihati, ogenj je skakal od hiše do hiše, na zadnje je gorela cela stran ob cesti. Ljudje so od groze vpili, ali vode je majkalo za gašenje. To je bilo nekaj ur veličansko ali tudi grozno gledati. Žene z otroci so jokajoč na tla posedale, moški so pa stojé s sklenjenimi rokami in brez solz v očeh gledali, kako so se jim hiše v pepel spreminjale. Proti jutru so se zrušile še zadnje strehe, in ogenj preneha in od vseh poslopj, ki so še pred ta večer veselo in polna življenja stala, ni bilo več drugega, kakor nekoliko razvalin, iz katerih se je kadilo in okoli katerih so lastniki žalostno postopali. —

Ena stran vasi je vendar le ostala; to je bila ravno a stran, kjer je Bizjak krčmo imel. Premožnejši Solmačanje so se bili pri njem zbrali in se pogovarjali od nocojšnje nesreče. Ali na pomagaj ni ne eden mislil, vsi so leugibali, kje bi bil ogenj nastal. Nekteri so rekli, da pri kovaču, drugi da pri peku. Govorili so od odškodovanja in tožbe. Prišli so na glasen pogovor in že so se ravnali za odhodnjo brez kakega sklepa, kar reče šolnik: „več kakor petdeset družin nima kam pod streho iti. Če bi bil veter od druge strani potegnil, bi bil naše hiše vžgal in mi bili pogorelci namesto njih, nas je samo božja roka enake nesreče obranila. Pokažimo, da smo si vredni take milosti, pa pomagajmo pogorelcem; vzemimo jih pod svojo streho, dajmo jim, kar smo prihranili, pa bodo mogli svoje hiše spet postaviti, vzemimo del nesreče na svoje rame, da se jim to breme olajša.“

„Ali to nas bo močno sklelo,“ reče Ahec, ki mu je premožnost srce okamenila in ki se je bal vsakega še tako majhnega stroška, ki je vedel, da se mu ne bo še enkrat poplačal. Rekel je: „človek bi sam sebe na nič spravil, ako bi vsem tem ljudem pomagal; jaz bi pa rad otrokom kaj prihranil, da jim ne bo treba kdaj pomanjkanja trpeti.“

Volar pristavi: „nič bi že ne rekel ako bi ne vedel, da večidel pogorcev ni vreden usmiljenja, kakor postavimo pijani Petrovec, ki mi je še za teleta dolžen, ki sem ga mu bil lani prodal.“

„Ali Davičeve hčere,“ dodá Županova roža, „ki delajo s svojim ponašanjem celi soseski sramoto.“

„Dodajmo še gobezdavega Anžetovca, ki ves svet ogovarja,“ reče Topolnik, „in ki je oni dan trdil, da me je Bidovec premagal in sem ga moral za milost prositi.“

„Vse, kar moremo storiti,“ reče Bizjak, „to je da napravimo nabiro za pogorelece; kar se mene tiče, jaz imam nekaj sodov vina, ki se mi hoče skisati; tega jim rad dam.“

„Jaz imam še nekaj starega krompirja, tega jim dam,“ reče Jernejevec.“

„Jaz pa mršavo telico,“ reče volar.

„Jaz pa svojo staro obleko,“ reče Županova roža.

„Ali kam jih bomo pod streho vzeli?“ popraša šolnik.

„Moj stari skedenj je prazen.“ —

„Na mojih vvislih je že nekaj prostora.“ —

„Moj hlev je tudi precej velik.“ —

Solnik zmaje z glavo, ko sliši take odgovore, in reče: „to ni, kar sveto evangelje kristjanom zapoveduje; kesali se bote še zavoljo take trdosrčnosti!“

Pogorelci so bili prisiljeni s tem se zadovoljiti, kar jim je bilo ponujano, in kakor majhna je bila pomoč, ki so jo Solmačanje sovaščanom dajali, še to usmiljenje je kmalu opešalo, tako da so bili na zadnje brez pomoči. Za revščino je nastopila lakota. Kteri so bili malo bolj predrzni, počeli so sami jemati, kar se jim z dobra ni hotelo dajati. Krasti so začeli žito s polja, sadje z drevja in živino iz čred. Nič ni pomagalo, če so še tako pazno stražili; kolikor večja je bila sila in potreba, toliko večja je postajala predrznost, nesramnost in kraja. Šolnik jim začne očitati, rekoč: „tega ste si sami krivi; zakaj ste bili tako neusmiljeni in jim niste hoteli pomagati, ko bi bili lahko pomagali?“ Ali kaj so mu odgovorili? očitali so mu, da tatove zagovarja in volar mu je brez stida kar v oči rekel: bržčas grbavec ti ž njimi deliš, kar nakradejo, ker tatove zagovarjaš.

Nesreča, ki je ljudi že razuzdane storila, ni dolgo odlašala, pa je za seboj privlekla morivno bolezen. Šolnik je koj s početka spoznal, da je to tista nalezna bo-

lezen, ki je iz Azije v Evropo zanesena in o kateri je strašne stvari v novinah bral. Precej naznani stvar gosposki in bolj imenitnim možem soseske in županije, proseč jih, da si zdravnika priskrbé, ki bi bdil nad boleznijo, da bi se dalje ne širila. Ali, kakor vselej, tako so se mu tudi zdaj posmehovali. Kodrič je rekel: „bolezen bo samo uboge in siromake kosila, drugih ne bo pobirala, zato bi bilo pa še le prav, če pride, bo vsaj berače in tatove pobrala.“

Ahec pristavi: „jaz nisem bil še nikoli tako zdrav, kakor ravno zdaj.“

„Jaz pa ravno novo obleko delam za ples prihodnji teden,“ dodá Županova roža.

Ali za teden dni je bila vsa vas v enem strahu in eni žalosti. Bolezen, ki je od konca le siromake napadala, kmalu ni delala nobenega razločka več. Ahec, ki je bil prav korenjak in ni bil svoje žive dni nikoli bolen, bil je v malo urah mrlič. Kodrič je šel koj za njim, in kmalu je prišla Županova roža na vrsto.

Bolezni ni odvrnila ne telesna moč, ne bogastvo in ne lepota. Tekli so v mesto po zdravnike, ali bolezen je že tudi v mesto prišla, pa nikdo ni hotel v Solmače priti. Bolezen, sama sebi prepuščena, se je kmalu tako razširila, da niso mogli več dosti trug in jam za mrlič narejati in so jih morali kar po več v eni trugi v eno jamo pokopavati. Vsako delo je zastalo. Peščica tistih, ki jim je bolezen prizanesla, se je zbrala v krčmi pri Bizjaku in so se tu pritoževali, da se je bolezen tako razprostranila in da jej ni moči v okom priti. Strah je navdál srca vsem z nekako britko besnostjo in jezo. Ker se bolezen ustaviti ni dala, jeli so jo pripisovati neki nadčloveški moči. Eni so rekli: napravili so jo hudi vetrovi, ki so po deželi pihali; eni so djali: hudič se maščuje nad keršansko pobožnimi ljudmi, on je bolezen naredil. Spet drugi pa so trdili, da so Judje studence ostrupili in da od tod izhaja bolezen.

Poprejšnji šolnik, ki je bil zavoljo nevednosti odstavljen, ki so ga pa Solmačani še vedno imeli za celega moža, ker je znal pri maši latinski peti in knjigo odprto držati, ta je pa odmigal z glavo na vse to ugiбанje in reče: niso napravili boleznij ne strup in ne hudi vetrovi, napravila jo je copernija.

Med nami je človek, ki sem ga vedno za nevarnega imel.

„Kdo je ta?“ popraša več glasov.

„Kdo?“ reče prejšnji šolnik, „ali niste nikoli pre-mišljali, kako se je zdanji šolnik pri vséj naši nesreči zmirom obnašal? ali se več ne spominjate, koliko je imel od vas kratk trpeti, ko vam ni hotel prošnje zavoljo ceste pisati?“

„To še dobro vemo.“

„Za to se je pa dobro nad vami znosil“ — reče na dalje stari šolnik in pravi:

„Prvič, on je uzrok, da je Rolnik k nam prišel—“

„To je res —“

„Drugič, on je prerokoval, da, če vode od Rolnika ne kupite, bo vás pogorela.“ —

„To je spet res.“ —

„Tretjič, on je prerokoval, da bo morivna nalezna bolezen prišla in sovetoval, naj si gremo po zdravnika—“

„Pri svetu!“ reče volar, „na to jaz nisem mislil.“

„Sami pa dobro veste, da navaden človek kaj takega naprej vedeti ne more.“ —

„To se vé da ne.“ —

„Pregovor pravi: „lahko je nožu umor prerokovati, ki ga bo sam storil.“

„Dá dá,“ zavpije jih več na glas; „grbavec je vsega kriv; on se je iz knjig coprati naučil“.

„Vrh tega pa je treba še to pomisliti,“ reče stari šolnik, „da njega ni nikoli nič zadelo —“

„On ni pogorel.“ —

„Njega ni bolezen napadla.“ —

„Taka je, on je vás zacoprál.“

„Kaznujmo ga copernika.“

„Znosimo se nad njim zavoljo naših na nič prišlih sosedov.“ —

„Zavoljo naših od bolezní pokošenih sorodnikov.“ —

„Smrt grbaven!“

„Smrt! Smrt!“

Tako vpitje se je kmalu po vsej vasi razlegalo. Solmáčanje so še toliko voljnejše za to obdolževanje prijeli, ker so bili v srcu vsi nekoliko jezni na šolnika, ker je bil bolj umen in učen, kakor oni in so se vselej srdili, kedar se je kako njegovo prerokovanje spolnilo. Nevoščljivost se je pridružila vraži, pa so se zbrali in togotno drli k šoli. Šolnik je ravno učil. Potegnejo ga iz hiše, ne povedó zakaj, in ga pehajo pred seboj, zasramujoč ga in grozeč mu sto in stotero gorjé. Kar nekdo zažene glas: „v studenec ž njim.“ Obrne se vsa drhal proti studencu, da ga utopé. Ali ta hip, ko stopijo obdivjanci na ledino, pride jim naproti Rolnik z oboroženimi hlapci. Zvedel je, v kakšni nevarnosti je šolnik, pa je prihitel in ga jim otel. Popraša jih, kaj je zakrivil, da hočejo tako grozovitost početi.

Poprejšnji šolnik razloži stvar in ko je jenjal govoriti, obrne se Rolnik k zbrani množici, pa reče: „zato tedaj hočete tega moža umoriti, ker je bil on vedno pameten, vi pa vedno neumni. On vam je oznanjal dobro in slabo, kar vas čaka, vi pametne butice mu niste verjeli in zdaj, ko se je njegovo prerokovanje vresničilo, pa hočete, da je on kriv vaše nespameti in neumnosti. Gorjé ljudém, ki dušne darove zaničujejo ali pa se jih branijo in bojé! ostali bodo nevedneži in slepci. Vi niste vredni da ta mož med vami živi, ker ga niste znali spoštovati in ceniti. On je od zdaj v mojem varstvu in jutri pojde na moje posestvo pri glavnem mestu. Tam bo našel ljudi, ki imajo učenost in modrost za božje darove in jih vejo čislati. Kar se pa vas tiče, vi pa bodite in ostanite v svoji tmi in v svoji slepoti in hudobnosti, ker ste ga po neumnem pehnili iz svoje sred moža, ki vam je dobro želel in imel trdno voljo vas podučiti.“

Šolnik je šel zares drugi dan iz Solmáčov, kamor ga ni bilo nikoli več nazaj in več Solmáčov, ki jih je sčasom skušnja nekoliko izmodrovala, ga je več kot enkrat nazaj želelo, da bi jim kaj svetoval, ker po njegovem obhodu jim ni šla nobena stvar več po godu od rok, in kar so počeli in počinjali, vse je bilo brez uspeha. Pogorelci, katerim niso hoteli hiš postaviti, so se izselili, njih zemlja je pusta postala in v kratkem je prišla vas na največje siromaštvo in Solmáčanje se niso smilili nikomur, ker so si bili vsega sami krivi. —

Slovenci, pazite, da tudi kje med vami ne bode Solmáčovov!

Potresi v južni Ameriki.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

Od nekdanj se že v zgodovini beró žalostni dogodki, ki so jih napravljali potresi, a vendar takovi so težko kedaj razsajali po zemlji, o kakoršnih nam omenjajo poročila pretečenih let. Po vseh peterih delih svetá so rojili: v južni Evropi (v Neapolitaniji) in daleč gori v severozahodni Ameriki — na polotoku Aljaški. Na otoku Havaji v tistem oceanu je vulkan Mauna Roa me-seca marca strašno razsajal ter mnogo rodnege polja pokril s tekočo lavo ter ga spremenil v puščavo. Ravno tako so čutili tudi v vzhodni Aziji na več krajih hude potrese, vendar pa vsi ti niso nič proti onim, ki so bili pred nekaj časom v južni Ameriki.

Bil je potres v deželi Peru, ki je trpel kacic pet minut zaporedoma ter tako hudo majal zemljo, da so se vsa poslopja zibala, kot čolnič na vihnem morji. Prebivalci so sicer večidel ubežali na plano, ker jih je opomnilo bobnenje pred potresom, kaka nevarnost se bliža. Morje je naraščalo in po petdeset čevljev visoki valovi so se zaganjali na obrežje ter vse porušili, kar ni bilo dovolj na visočini. Ladje, ki so bile v barkostaji, metali so valovi po tisoč korakov daleč na suho. To nesrečno mesto v Peruanski deželi je Arekvipa, ki šteje blizo 40.000 stanovalcev, bilo lepo zidano, sedaj pa je vse porušeno in razdeto. — V mestu Ariki, ki stoji ob morji in ima 12.000 prebivalcev, pravijo, da ni le ene hiše cele. Morje je bilo ondi tako ljuto, da je severo-amerikansko ladjo „Fredonijo“ prekučnilo in vsi mornarji so potonili. Ravno tako se je godila po več drugih mestih ob morji, kjer je mnogo ljudi žalosten konec storilo in za več milijonov blagá v nič prišlo.

Pa ne samo ob morji, tudi v notranji deželi je bil potres strašan. V veliki Huanki, ki je bila nekdanj zaradi živega sreba sloveča, pravijo, da ni po vsej okolici nobene vasi, ki ni bila do cela razdjana. Od primorskega mesta Moljendo v Arekvipo so ravno hoteli napraviti železnico. Pa Arekvipa je razsuta, priprave pa za železnico, ki so se nahajale v Moljendi, so vse razdjane in raztresene.

Glavno mesto Lima je že prejšnja leta mnogo potresov prestalo, pa takovih vendar ne, kakor takrat. Štiri minute se je majala zemlja, stanoválci so zbežali na prosto in koj potem so se jele gibati hiše, in stolpa stolne cerkve sta se pripogibala, kot jarbole na ladji, kedar jo premetavajo valovi. Še hušje pa je vladal potres v barkostaji Limiški, v Kaljao-vm. Ob dosetih zvečer je morje jelo naraščati in valovi so se zaganjali prek najviših poslopij. Ta vihar je trpel celo noč. Ljudje so sicer srečno ubežali, ali drugo jutro je ondi pegorelo sedem in petdeset hiš in zalogov. Tudi bližnji otoki so mnogo trpeli.

V sosedni deželi Boliviji ni bil potres nič manj strašan, ravno tako tudi v Čili (Chile); nobena hiša ni ostala cela, in ktere se še niso podrle, vendar so toliko poškodovane, da ni moč več v njih prebivati, ker se je bati, da se zdaj zdaj sésedejo. Koliko ljudi je izgubilo življenje pri tej strašni dogodbi, še ni določeno, ali druge škode, pravijo, je več, nego sto milijonov dolarjev.

V Limi so storili, kolikor je bilo mogoče, da bi nesrečnim prebivalcem, ki so vse premoženje izgubili, pomagli z obleko in živežem. Od druge strani pa je zopet žalostno slišati, da so roparske drhali strašno divjale po mestu, in še to odnesle nesrečnim meščanom,

kar jim je osoda pustila. Prilomastili so ti kruteži v prodajalnice in druge hiše, kjer so upali bogatega plena, ter vse odnesli, kar se je dalo premakniti. Ko jih je mestna straža hotela odgnati, ustavili so se jej ti predrzneži, in nastal je krut boj. Pa roparji, ki so bili večidel „Zambosje“, potomci Indijancev in zamorcev, so premagali, razgali mesto na več krajih in potem brez skrbi ropali, ko so drugi meščanje gasili. —

V Valparajzi (rajski dolini) v Čili potres ni tako strašno rojil, tem bolj pa v primorskem mestu Konstitucionu, kjer je morje zaganjalo valove čez najvišje hiše v mesto.

V Kaldero je prišel ravno tisti čas nek fotograf iz Nemčije. Ta opisuje ondotni potres tako-le: „13. avgusta popoldne sem ravno pričel svoje delo, ko se začne zemlja majati. Moj pomočnik zbeži na ulice in jaz za njim. Komaj sem bil na prostem, ko se začne tla tako silno zibati, da se mi je jelo v glavi vrteči. Zemlja se je majala pod menoj, kot bi bil v majhni ladji na viharjem morji. Odslej sem se malo zavedal; ko pridem na trg, se je ravno podrl zvonik pri cerkvi. Da bi bližajočemu se valovju utekel, kopalim prek podrlih hiš vedno v smrtni navarnosti, da bi prišel na bližnjo višino. Voda je drla tikoma za menoj. Ko se ozrem, bil je cel potop pod menoj; reči moram, da so se mi lasje ježili in stali po konci, kot ščetine. In kaka revščina, javkanje, obupnost! Vsak je bil vesel, da je otel življenje. Preživeli smo strašno noč na oni višini, in nič več, nego tridesetkrat se je ponavljal potres. Drugo jutro ni bilo več znati naših stanovanj; mesto je bilo popolnoma podrto, — kjer se ni nobena ulica več razločila. Jaz nisem družega otel, kot svoj bič, ki sem ga imel ravno v rokah.“

V Arikvipi so ljudje čutili, ki so sedeli na stolih, ob četrti uri peti minuti nekako gibanje, ali bobnenja ni bilo čuti nikakoršnega. Kacih deset sekund pozneje so čutili tudi oni, ki niso sedeli, in koj potem so jele pokati hiše, strehe so se podirale in s strašnim bobnenjem se je pričel potres. Kar je moglo, bežalo je na prosto, da ne bi jih podsule podirajoče se hiše. Potres je prišel od severja ter šel dalje proti jugu, in bil je tako močan, da ni bilo mogoče človeku po konci stati. Mesto je bilo zavito v gosto meglo, nič več se ni videlo, le lom podirajočih se hiš in bobnenje se je čulo. V vsej Arikvipi ni le ena hiša ostala, samo stolp stolne cerkve se je ustavljal ljutemu potresu, pa je tudi toliko poškodovan, da ga bodo morali podreti in z nova zidati. Ljudje po bolnišnicah in ječah so vsi poginili. Vsake pol ure se je ponavljal potres, in do noči se je zemlja 76 krat pomajala. Razvaline jezuitske cerkve je razmetalo po sto korakov narazen. Vulkan Misti, ki je blizu mesta, bljuval je lavo, blato in gost dim. Vrelo je v njem in velike skale so bobnele z vrhunca v dolino. Reka Paukarpata je bila čisto črna ter je smrdela po žveplu.

Še hujše, nego v Peruanski in Čilejski deželi, razsojal je potres v Ekvadoru 16. avgusta lanskega leta. Mnogo mest je strašno razdanih in kjer je stalo nekdanj Gotakahi, ondi je sedaj jezero. V nekterih mestih je vse prebivalce pokončalo. Kvito, krasno in prijetno mesto zaradi svoje visoke lege in vedne pomladi, je tako poškodovano, da se bo počasi popolnoma podrlo, če še kak potres pride. Zvonika avguštinske cerkve sta se podrli, ravno tako tudi cerkev Matere božje, stolna cerkev in kolegija sv. Ludovika. Druge cerkve in vladarjevo poslopje imajo velike razpoke ter žugajo zdaj zdaj podreti

se. Vasi v obližji mesta so kar čisto izginile, in blizu 20.000 ljudi je poginilo pod zidovjem zasutih.

Tudi vulkan Iztakihuatl (stara žena) v Mehiki jel je rojiti. 20. julija pretrečenega leta se je čulo v njem bobnenje, kmalo potem se je jel majati in na jugovzhodni strani blizu vrhunca se je naredila velika luknja. Iz votline je pihal naj prvo močen veter, potem pa je jelo metati kamenje vén, ki se je trkljalo po strmini doli. Nekteri so bili tolikošni, da enega samega ni moglo dve sto mož premakniti. Hipoma je jela bruhati tudi voda iz žrela, ki je po žveplu smrdela ter bila temne barve. Odtrgala je jez pri Nopopoalki, razdrila vodotok ter se razbila v reko Alceceko.

Iz tega se razvidi, koliko nesreče so napravili potresi v južni Ameriki. Koliko ljudi je poginilo, koliko mest se podrlo in koliko blaga prišlo v nič! Potres leta 1755. v Lizaboni na Portugalskem je bil strašen, pa vendar še senca ne proti onim v Ameriki.

Jezna sreča.

Z vrha slave je Napoleona kdaj pahnila, jezna sreča!
Žejlo mu ponosno in mogočno v prah pobila, jezna sreča!
Marsikom, ki je mislil vže, da te ima v oblasti svoji,
Pokazala se je tvoja nezmagljiva sila, jezna sreča!
Ti človeku marsikteremu si, ki te ni razžalil nikdar,
Kupo grenko do vrha v življenji natočila, jezna sreča!
Ti si vže in bodeš marsikterega še z goljufivim bliščem
V brezdn, kjer ne more več rešiti se, zvodila, jezna sreča!
Kolikrat človeku svoj obraz prijazni vže si pokazala,
Ali, ko zanesel se je na-te, si ga skrila, jezna sreča!
Kaj pa jaz ubogi pevec tožil čez te bi, ker vém predobro,
Da povsod si pevca vselej najbolj sovražila, jezna sreča!
In če me po poti trnjevi drviš tepeča dalje tudi,
Ali si prijazna, nič več me ne boš strašila, jezna sreča!
Jadral bom pogumno med viharji, gromom, treskom silovitim,
Kot v vremenu jasnem, s srcem polnim tolažila, jezna sreča!
Da dospel bom do dežele, kamor tvoja silna moč ne seže
In kjer se nadlog mi težkih vseh zdrobé vezila, jezna sreča!

Fr. Cimperman.

Na tujem.

Ko luna mirno sije,
Migljajo zvezdice,
Za dom mi srce bije,
Domá povrača se.

Al daleč, domovina,
Oh daleč si mi ti,
Na tujem tebi sina
Se pesmica glasi.

A. Koder.

Nekaj o solzah.

(Poslovenjeno.)

Glavna prvina ali naj imenitnejši del solz je voda. Ta pa ima v sebi nekoliko odstotkov neke posebne organske bistvenosti, troho kuhinske soli, fosforokislega apna in ravno takega raztopljenega natrona. Solze so tedaj, kar že naša besede „solza“ naznanja, „solne“ ali pa „britke“, ne pa grenke, čemur tudi že nek gršk pesnik pritrjuje imenujoč jih solne.

Ako se ktera solza posuši, voda izhlapi popuščaje za seboj mineralske delke, ki skoz drobnogled pogledani kažejo omrežje dolgastih in križajočih se črtic.

Solze se izločujejo v slezini, ki se solzna slezina imenuje, in nad očesno punčico leži pod zgornjo trepalnico na strani, ki je blizu senca. Šest do sedem zelo tankih kanalčkov pelje poleg nje pod površjem trepalničnim spuščajočih svojo tekočino malo nad mehkin grtancem trepalnico držečim. Ti kanalčki so tedaj, ki solze v oko vodijo.

Vendar solze ne tekó samo v posebnih trenutkih in v posebnih okolnostih, kakor bi si kdo mislil, ampak solze tekó neprenehoma. Cel dan in celo noč, če tudi manj obilno v spanju, tekó rahlo iz svojih tankih rojic in se blišče razprostirajo čez površje punčično dajoče jim óno svitlo masleno in čisto nazretje, ki je naj gotovejše znamenje zdravja.

Neprenehano gibanje in sovlačivanje trepalnic vzrokuje redno razmazivanje solz, katerih tok se mora ravno tako, kakor smo povedali, vedno ponavljati, kajti solze se ne le po malo sekundah posušé, ampak tudi po dveh drobnih odvodilnih cevkah „solznih pikicah“ imenovanih v očesnem kotiču blizu nosa ležečih odvajajo.

Takó tedaj tekó vse solze, kakor hitro so trepalnico zapustile, v nosnice, in ako se prijazni bralec o tem hoče prepričati, naj le človeka močno jokajočega opazuje, kako svojo nanosno rutico dvojno nabi, za oči in pri nosu.

Korist solz za živa bitja sploh, posebno pa za tista, ki so siljena mnogo v prahu gledati, kakor na pr. ptiči sred vetrov živeči, dá se lahko spoznati. Okó bi bilo namreč kmalu polno smeti in bi otemnelo kakor na oknu neobrisana šipa, ako bi božja previdnost ne bila skrbela za ta prijazni vedno tekoči potoček, kateri okó zmerom oplakuje in čisti.

Tukaj se moramo pa sopet divni naredbi v človeškem truplu delajoči čuditi, vidé da, če okó vsled kakega udara več vode za snaženje potrebuje, priroda sama brž obilnejši tok solzam odpre.

Tako se postavim trepalnice hitro solz napolnijo, ako prašek ali mušica v okó pade, in očesa so polna solzá. Te solze pa zmanjšujejo ne le bolečine, ampak tudi stvarico odpravijo, če je le dosti majhna, po prej omenjenih tankih cevkah doli in iz očesa.

Ravno to se godi, ako dim, prežiya svitloba ali prehud mraz vid pači; hitro pritekó solze na pomoč in varujejo okó škode.

Kar se pa onih solz tiče, ki imajo svoj izvir v duševnih a ne v telesnih vzrokih, je njihova razjasnitev prav prozaična in materialna stran.

Solze vzrokuje ali nagel in hiter pritok krvi v glavo, ali kak pretres živcev (nervov). Pogostne so tedaj pri ženskah in otrokih, katerih živčevska ustrojba je manj močna od óne pri moških.

Med moškimi jočejo tisti, ki so vroče krvi največkrat; vodene natore ljudje pa in žolčaste krvi sploh malokdaj, prvi, ker imajo večidel malo občutljivosti, drugi pa, ker se večidel trdno ustavljajo svojim občutkom. Ako tedaj vidiš moža vodenožolčaste ali hladne krvi solze prelivajočega, smés biti prepričan, da so mu najgloblji živci srca zgrabljeni in treba je takega moža spoštovati, ktereга tako silna žalost prevzame.

Nasproti pa je dobro, da hladnokrven ostané pri ljudéh jako dražljivih in domišljavih, ki le prelasko jočejo in ktere solze le malo truda stojé. V devet slučajih med desetimi so pozabljene, brž ko so prelite. Jako obdarovani gledišni igravci si znajo solze po poljubnem izklicavati s tem, da se v krepko razdražen stan siloma umišljavaje. Tako na pr. je neka hladna

in ljubezni prazna ženska, a izvrstna igralka na gledišču, vse svoje moči napenši tako strastno znala jokati, da je vse poslušalce v jok spravila.

O nekdanjem tovarenji.

(Spisal J. P.)

V prejšnjih stoletjih, ko še niso bile ceste po deželah tako razpeljane, in so le slaba, strma kolovozna pota in ozke stezé družile trge in vasi, ni bilo moč prevažati blaga od kraja do kraja na visokih in močnih parizarjih; torej so morali kupci, ako so hoteli svoje blago po deželi razširjati, to po drugi poti začeti, jeli so namreč tvoriti. Po dva, trije ali še več gospodarjev se je zbralo, obložili so svoje konje z raznim blagom in tako so jo mahali po hribih in dolinah od kraja do kraja. Ribničanje so naložili suhe robe in loncev, Čiči brusov, drugi zopet žganja in olja, in to vse so donášali med kmete, včasih pa tudi v mesta in trge na prodaj.

Ker pa so bila takrat zavoljo samotnih krajev in zavoljo pomanjkanja potrebnih čuvajev pota zelo nevarna zaradi roparjev, niso tovarniki nikdar hodili posamezni. Zbralo se jih je, kakor sem že rekel, po več skupaj in tudi trideset konj, zraven pa še po kakih deset ali dvajset hlapcev, ki so bili vsi dobro oboroženi, torej so bili brez skrbi zastran sovražnih napadov.

Ranjka mati so mi večkrat kazali kraje, koder so hodili tovarniki. Rekli so, da so njih mati še dobro pomnili, ko še ni bilo videti težkih vozov po cesti, ampak samo tovarniški obloženi konji so se vleкли za vrstjo po dolini, kakor karavane v jutrovi deželah. To potrjujejo tudi mnogi kraji, ki so dobili imena po nekdanjih tovarnikih, kakor „pod Tovornikom“, „na Počivalniku“ i. t. d.

Mati so mi tudi včasih pesem peli o tovarnikih, ki pravi:

Le vesela bod' Kranjica,

Tovornik ima petico,

Pijača bo gotova,

Če hočeš bit' njegova.

Moravčanje so tiči,

Imajo konje kot osliče.

Pri vsaki skali kujejo,

Pri vsaki mlaki vzdigujejo.

Mladi Čajža

Naj prvi rajža i. t. d.

Tovorniki so naj raji hodili za vodo, kjer jim ni bilo treba cijaziti čez hribe in jarke. Da njihovi konji niso bili najlepši in debelejši, lahko se samo posebi vé. Kajti dan na dan nositi tovor na sebi in zraven še jez-deca, korenjaškega pečuharja, pri vsem tem pa imeti le malo piče, ki so jo morali si večkrat sami iskati v resnji in resnjaku, ni kar si bodi; torej so bila ta revna kljuseta včasih tako zdelana, da bi jim bil lahko seštel vse ude bornega hrodja brez velikega truda.

Ko pa so se pozneje ceste popravile in razširile po deželah ter se je dan za dnevom vedno več vozov prikazovalo, ki so privražali blaga iz daljnih krajev, poje-njala je tudi tovarija. Le včasih se je še prikazal v samski vasi kak Čič z brusi, neznano kričé, — zadnji ostanek nekdanjih mogočnih tovarnikov.

Razne iskrice.

(Spisal A. Jurinec.)

Vsi smo enako rojeni, pa vendar različno živimo; vendar smrt nas zopet zedini, da si bomo vsi enaki, bogati in siromaki.

Vsak dan ima svoj večer, tako tudi najdaljše življenje svoj konec.

Ako hočeš dolgo živeti, moraš že v mladosti zmernost ljubiti.

Kdor v Bogu živi, tudi v Bogu umrje.

Prah se proti solncu povzdiguje, toda dež ga doleti in v blato spremeni. Tako tudi napuhnjena človek v mislih visoko leta, pa nazadnje globoko pade.

Odpustiti je lepo, pa še veliko lepše je za odpustitje prositi.

Mavrica ima tri poglobitve barve, ki nam veliko pomenijo, namreč; rudečo, podoben trdne vere; — zeleno, znamenje upanja; — in zlatorumeno, spomin goreče ljubezni.

Kjer je ljubezen, tam je mir; kjer je mir, tam je veselje; kjer je veselje, tam je Bog, in kjer je Bog, tam ni nadlog.

Dobra dela so podobna lepi juterni zarji, ki se po nebu širi.

Človek, ki je tako nesrečen, da sebe preveč ljubi, pozabil je že tudi sebe prav ljubiti.

Beseda zapeljivca je sladka ko strd, in kdor jo posluša, bode mu pekel odprt.

Človek je vence in cvet vsega stvarjenja. On ima nam, s katerim se k Bogu povzdiguje, in je izvoljen, da tudi enkrat pred Njegovo obličje pride.

Uči se v mladosti, ako hočeš biti moder v starosti.

Žlahtne želje so lepodišeč cvet, žlahtna dela pa njihov sladki sad. Lepo je cvetje, ali boljše je sadje.

Potrpežljivost je steber, ki nam vse križe in nadloge trdno prenaša.

Kedar si kruha urežeš, ne pozabi Boga zanj zahvaliti. Vse dari, ktere uživamo, moramo s hvaležnim srcem uživati.

Sreča nam dobiva prijateljev, nesreča pa jih skuša.

Nič ti ne pomaga, če si se dobro učil in veliko naučil, ako nočeš dobrega storiti.

Iz male iskric se more velik ogenj vneti; ravno tako more majhen sovražnik veliko škodovati.

Ako ljubiš življenje, imej čas v skrbi, zakaj ono obstaja iz časa.

Čas je doba našega življenja, najdražje kar imamo na tem svetu, ne paziti nanj bi bila največa izguba in nemarnost, ktera bi se ne dala nikdar popraviti in poravnati. Ni zadosti, da se čas le rabi, mora se tudi dobro rabiti ali obračati.

Čas je kakor deroča voda. Če nam kaj prinese, nam zopet spotoma vzame. Hitro tečejo dnevi, in solnce življenja se nam hitro pomika. Kmalu nam bo zašlo in se skrilo za goro temnega pokopališča — v večni zaton.

Nič se tako hitro neizmota in ne ukrade; kakor zlati čas, ki je ravno za vsakega najdražja in najlepša reč.

Naglo teče zlati čas prijetnih mladih dni. Hitro mine dan, mesec in tako leto za letom. Kmalu boš star, in od mladih let ti ne bo družega ostalo, kakor kar si se v njih lepega in dobrega naučil in pribranal. Ne dajte torej, da bi zlati čas brez dobička prazno odhajal!

Vsaka ura, ki se prav ne obrne, je zgubljena in za vselej zapravljena.

Čednosti so žlahtne cvetlice, ki rasto in cveto v dobrem človeškem srcu. One, ako so dobro vkoreninjene, nikoli več ne usahnejo, in se nobenega viharja ne vtrajajo; one klijejo večno in nas spremljajo — temnega groba — v večno pomlad.

Poprimi se lepih čednosti, in naberi si jih dokler je še dan! Kedar pride noč, iskal jih boš zastoj.

Čistost je srca najlepši kinč in največa vrednost vsakega, posebno pa mladega človeka. Dokler imaš čisto srce, srečen si, da nobeden tako na celem svetu.

Čistost pa mora vselej sramežljivost za tovaršico imeti. Brez čistosti sramežljivost nič ne velja, in čistosti brez sramežljivosti ni doma. Sramežljivost je čistosti varhinja, čistost pa sramežljivosti cena. Čistost dá nedolžnosti život, sramežljivost pa ogrinjalo.

Gospodarske drobtine.

Češnjevo drevo donaja toliko obresti, kolikor glavnica (kapital) 1500 gld. Požlahtnjeno češnjevo drevo ali cepljenica je pred kratkim dalo svojemu gospodarju 75, recni pet in sedemdeset gld. Drevo je veliko, in ker je bilo gorko, imelo je že proti koncu majnika zrele češnje. Najprvih je poln jerbas nesel na prodaj, zvezanih v šopke po 7 do 8, in je šopke prodal po 2 kr. Ker so bile še novina, lahko jih je in naglo razpečal ter skupil 8—9 gld. Takó jih je trikrat nesel na prodaj. Pozneje pa jih je prodajal na funt, šle so tudi drago, in ker so vse češnje dozorele v 3—4 tednih, dobil je samo za sadje edinega drevesa 75 gld.

Gotovo je to lep dobiček! Ravno tako se n. pr. od velike jablane dobi 12—18 vaganov jabelk, od popolnoma dorasle bruske pa celó čez 30 vaganov brus, ako je dobra letina. Koliko se pozna to, bodi-si, da se prodá, bodi-si, da se já, frišno, kuhano, posušeno itd. in kako zdrava jed je to že celó otrokom, ki zmerom brepené po sadji. Torej skrbite za sadno drevje!

Kako se krompirju okus lahko zboljša. Nov krompir je, vsaj bolj zgodnji, večidel nekako vodén in manj močnat, torej ne tako dober kakor poznejši. Dá pa se med kuhanjem zboljšati. Kedar pristaviš posodo s krompirjem, pristavi še drugo posodo s samo vodo, oboje naj vré. Ko je krompir že precej časa vrel, odlij mu vodo in prilij krop iz druge posode. V tej vodi naj se skuha in potem zabéli ter kolikor se dá vroč na mizo prinese. To zboljšuje krompirju okus ne le, kedar je nov, ampak tudi poznejšemu, in celó že kuhan krompir, ako je čisto hladen, pa ga hočeš še živati, dá se zopet s tem okusen narediti.

Zastavice.

73. Kdo najrajše v mokrem kosti?

74. Kdo zajde, če za nosom hodi?

75. Bolj ko se mu uklanjaš, bolj vpije nad teboj.

Kaj je to?

76. Kar prežvečim, iz ust izmečem, ljudje pa pojedó. Kaj je to?

77. Zakaj ima mlinar bel slamnik?

Vganjka zastavic v 22. listu: 69. zvon; — 70. klopčič; — 71. ker iz glave zna; — 72. ženska.

Ogled po svetu.

Avstrijsko - ogerska država. Parlamentarno življenje se zdaj razvija v delegacijah, ki zborujejo v Pešti na Ogerskem. Imeli smo že priliko omeniti, da delegacije so taista vez, v kateri se ima kazati edinost avstrijsko-ogerske države, ker one so vzajemni zastop vseh dežel, ki so združene v carstvo, kteremu se je nedavno še reklo Avstrija. Toda reči se mora, da celó delegacije, v kterih se obravnavajo splošnje zadeve, le slabo značijo óno vez edinosti. Povedati namreč moramo tistim, ki morebiti tega ne vedó, da ste prav za prav dve delegaciji, cislajtanska, v kateri so odbranci iz obeh dunajskih zborov, pa ogerska, in vsaka posebej zboruje. Res bi delegacije imele biti važen zbor, resnica je tudi, da se je njim posebno takrat hotela dati slovesna važnost, ker celó cesar je bil v Pešti pri začetku in je delegatom na srce govoril, ko so se mu poklanjali. Le-ta cesarjev nagovor se je tako rekoč jemal za prestolni govor. Ali pa menite, da so se naši in ogerski delegatje združili vsaj v tistem trenotku, ko so predstavljali se cesarju? Nikakor! morali so k njemu v dveh oddelkih, v enem cislajtanski, v enem pa ogerski; prvim je odgovarjal v nemškem, drugim pa v magjarskem jeziku. Najvažnije zadeve, s kterimi imajo delegacije opraviti, tičejo se denarjev, treba bo določiti, koliko se smé potrositi prihodnje leto. Ministri predlagajo proračun, poslanci pa tu in tam malo zabavljajo, nazadnje pa vendar ni drugega, kakor da privolijo v to, kar zahteva vlada. Največ vselej vzame vojaštvo. Ali kaj se če, saj celó pametni možjé trdijo, da so taki časi, da ne more izhajati država brez izdatne vojaške moči. Bogu se smili, da je tako! To je tista tolikanj poveljevana svoboda, to silni napredek našega časa, da če ne moreš poldrugi milijon vojakov ali vsaj kaj enacega v tej zadevi brž spraviti na noge, kedar je kaj, pa nisi nič. Žalostno torej a resnično je, da ta stran še zmerom ostane prehuda rana avstrijskim državnim stroškom, in od tod prihaja tudi, da vladi skorej nikoli ne zadostuje, kar je bilo v proračunu odločeno za leto naprej, ampak vselej zmanjkuje toliko in toliko milijonov. —

Cesar je, kakor se zdaj za gotovo naznanja, dovolil, da odstopi sedanje ministerstvo. Naročeno pa mu je, da služi in izvršuje opravila, dokler se ne sestavi nova vlada. Nekaj časa se je trdilo, da ostane še, dokler ne bo Potocki dovršil vsega, kar je obljubil Poljakom, ker le-té bi Nemci radi dobili na svojo stran. Tudi se je reklo, da Potocki še ostane, in da njemu je naročeno, naj sestavi drugo ministerstvo. Ali najnovejše vesti vedó, da ravno on si prizadeva, da bi prej ko mogoče smeli odstopiti, ker si ne upa s svojimi predlogi pred državni zbor vedoč, da večina ne bi jih sprejela. Ako je res tako, vtegne to imeti dober vspeh, ker se Poljakom morda odpró oči, in sprevidijo, da ne hodijo prave poti.

Ker o hrvaškem deželnem zboru ni posebnega poročati, pa tudi družih važnih reči ni po domačih deželah, naj tu omenimo, da je vsa Avstrija, in tudi vnanje države, resno jela gledati na Jugoslovane. Zadnjič smo le ob kratkem v misel vzeli zvezo, ki se pripravlja, ter smo omenili zbora v Sisku. Danes na drugem mestu naznanjamo, kaj se je 1. dec. o tem sklenilo v Ljubljani. Vsa reč je velike pomenljivosti, važna nam, pa tudi v družih ozirih. Veseli nas pa, da se tuji krogi resno in vredno pečajo ž njo, in da tudi tisti, ki imajo sicer le zasramovanje in zasmehovanje proti Slovanom za orožje, zdaj večidel moško govoré. —

Vnanje države. Na bojišči krog Pariza so se bile enekrat prijele sovražne armade, posebno zadnje dni preteklega in prve tega meseca. Opuščamo pa natančneje popisovanje, ker poročila niso zanesljiva. Prusi poročajo tako, Francozje pa spet drugač. Toliko menda je gotovo, da Francozje niso dosegli, kar so hoteli; pri Prusih pa mora tudi nekaj biti, ker ni nič naznanil o resničnih novih vspehih. Žalostno je, da o miru še zmerom ni duha ne sluha. Bog vé, koliko časa se bo še vojska raztegovala pa francoski deželi. Sicer se je bilo že naznanilo, da je kralj Viljem z Napoleonom naredil pogodbo, vsled ktere bi bilo kmalu vse pri kraju; vendar je to neverjetno. O Francozih se mora priznavati, da imajo vkljub vsem nesrečam in udarcem veliko poguma in srčnosti; ko bi se jim le količkaj hotelo posrečiti na goden vspeh!

Zastran razpora med Rusijo in drugimi vladami moremo naznaniti, da se bo ta reč rešila na mirni poti. Muogi trdé, da naš slavní državni kancelar grof Beust se je tudi pri tem pokazal pravega mojstraskazo, ker se je bil kar za rep obesil angleškim diplomatom, češ, kakor ti hočejo, tako naj gre. To pa vendar ni vredno take države, kakor je Avstrija. Bismark pa jo je bil drugač sprožil in njegova je obveljala. Zberó se odbrani možjé dotičnih držav ter stopijo v zbor, kteremu je ime konferencija, tu bojo pri zeleni mizi sedé dognali, kako in kaj naj bo.

Razne novice.

Jugoslovanske zadeve. Vsled velikih zgodovinskih dogodkov, kateri narodom in državam Evrope postavljajo nove temelje, zbralo se je nekoliko slovenskih, hrvaških in srbskih rodoljubov v Ljubljani dne 1. decembra 1870, ki so se sporazumeli v sledeči izreki:

1. Jedinstvo južnih Slavenov, začeto o postanku naroda, je ostalo skozi vse veke svetovnih dogodkov neprenehoma živo v narodnem čuvstvu in se javlja proti drugim narodom v jedinstvu jezika.

2. Južni Slaveni, kateri pod različnim imenom Slovencev, Hrvatov in Srbov živé v deželah monarhije habsburške, čutijo dandanas jednake narodne potrebe. Da se tem zadovolji in tako zagotovi narodni obstoj, zedinjavajo oni vse svoje moralne in materijalne moči ter jih hočejo upotrebovati za svoje jedinstvo na kužjevnem, gospodarskem in političnem polji.

3. To svojo odločbo naznanijo državnikom monarhije habsburške in vsem drugim narodom, kateri živé v isti državi, da zvedó, kako hočejo južni Slaveni na vsaki postavni način delati za vresničenje svojega jedinstva v navedenem smislu na svojo korist in pravico, nikomur pa na škodo in krivico.

4. Južni Slaveni v habsburški monarhiji bodo osnovali svoje delovanje tudi na to, kako bi pomagali zadovoliti v enakih potrebah svojim bratom unstran meje, s kterimi so jedne narodnosti.

5. Doseganje svojega namena naslanjajo južni Slaveni v monarhiji habsburški posebno na društva in skupščine, na zборе in časopise, da vsak pomaga, kako, kdaj in kje bode za to prilika.

6. Za obvarovanje skupne koristi bodo vsi južni Slaveni monarhije habsburške delali sporazumno v vsakem prašanji, ktero se dotiče njihovih posebnih zadev.

Prešernova svečanost na Dunaji 2. dan. t. m. se je sijajno vršila po izvrstno odbranem programu. Nazačih je bilo 900—1000 ljudi, med katerimi so bili vredno zastopani vsi slovanski narode. Nad 20 slavnih telegramov je prišlo na odbor, ne le od raznih strani Slovenije, marveč tudi od drugod n. pr. iz Prage, iz Švajce itd.

Matica Slovenska v Ljubljani je imela 1. dec. svoj občni zbor. Prišlo je bilo več domorodcev tudi od družih jugoslovanskih strani. Pri tej priliki so se važne reči sklápale zastran ožje zveze med Jugoslovani ter se je sestavil program, katerega obseg nabajaš zgorej v tem listu.

„Trdnjava.“ politično društvo koroških Slovencev, imela bi bila imeti občni zbor 7. dan t. m. v Celovcu. Mnoge neugodne okoliščnosti so bile vzrok, da se je moral ta zbor preložiti na ugodniši čas.

Največi zvon na zemlji. Znano je, in tudi Besednik je že govoril o tem, da na Ruskem se nahajajo največi zvonovi vsega sveta, in prvi med njimi je tako zvani „carski zvon“ v Moskvi, ki tehtja 3692 centov, v preméri šteje 21½ čevljev, debel je 2½, visok pa 21½. Pod njim bi moglo 40 ljudi obedovati, 30 krojačev šivati. Vlti ga je dal car Aleš Mihajlovič l. 1654. L. 1701 je bil v Moskvi velik požar in takrat je zvon padel na tla. 1733 ga je carica Ana dala preliti in čez 3 leta je bil zopet na prejšnjem mestu v višini. 1835 l. se je bil z nova splazil na tla in pri tem se mu je odkrnil 5¾ čevlj. velik kos. Sedaj je ta velikani izložen v Kremli (v predelu Moskve) na 5 čevlj. visokem podnožji. Poleg njega leži velikanski kembelj, ki je 100 centov težek.

Največe drkave v Evropi so te le: 1. Rusija, ima v Evropi 70 milijonov duš, v Aziji pa še nad 10 mil., torej vseh skupaj 80 mil. 2. Francoska z naselbinami vred 42 mil. 3. Pruska in druge nemške dežele 40 mil. 4. Avstrija 35 mil. 5. Angleška ali Velika Britanija 30 mil., z naselbinami po vsem svetu pa okoli 200 mil. — Tako je bilo letos, kako bo čez nekaj let, kdo vé!

Družba sv. Mohora. Nabira rokopisov vsled razpisanih daril se je sklenila prvi dan tega meseca. Z veseljem naznanjamo, da je družbi letos došlo lepo število večih in manjših spisov raznega zapopadka, ktere so odborniki zdaj prevzeli v pretresovanje. Kedar bode to določeno, poročali bomo kaj več o tem.

Družbine knjige za prihodnje leto se v Blaznikovi tiskarnici v Ljubljani že pridno natiskujejo. Pričeti se je moralo z natiskovanjem malo prej kot pretečena leta, ker tiskarna celih 7 mesecev potrebuje, da to velikansko delo izvrši. Na vrsti je zdaj „Kristusovo življenje in smrt“ od prof. Kociančiča, ki se tiska v 20.000 iztisih in „Večernice“ v 19.000 iztisih, ki bodo letos precej obširne. Obsegale bodo izvrstno zgodovinsko povest „Vojnimir ali božanstvo in krst“ od g. J. Ogrinca, potem povest „Devica Orleanska“ od g. A. Umeka in še nekaj manjših spisov, tako da bo ta knjiga obsegala okoli 8—10 tiskanih pol.

Slovenska čitalnica v Celovcu, ki je bila l. 1862 ustanovljena in je zadnja leta komaj še životarila, oživela bode na novo, ter svojo sobo imela od 15. t. m. naprej v gostilnici „zum weissen Lamm.“

Kdor želi pristopiti, naj se oglasi pri predsedniku g. Rosbacherju.

Znanostna društva. Minister uka in bogočastja Stre-mayer je deželnim oblastim razposlal ukaz, naj preskrbe statistične date o društvih, ki goje ali med ljudstvom razširjajo znanosti. Ob enem priporoča in obeta vlada, da bode taka društva podpirala. Radovedni smo, kedaj in kako bo vlada tudi naša slovenska društva, ki imajo namen

znanosti med ljudstvom širiti, na pr. društvo sv. Mohorja in Matico, začela podpirati, saj menda Slovenci tudi davek plačujemo.

Vabilo na naročbo.

S prihodnjim listom dokončá „Besednik“ drugi — in je namenjen, da z novim letom nastopi tretji tečaj. Vljudno se torej obračamo do Slovencev vseh strani z vabilom in prošnjo, naj mu ne le dosedanja prijatelji ostanejo zvesti, ampak da naj mu naraste obilno število novih naročnikov. Vunanja oblika „Besedniku“ vsaj za zdaj še ostane takošna, kakoršna je bila. Skrbeli pa bomo — in k temu nam je pomagati obljubilo mnogo dozdanih in novih pisateljev — da se množi izvrstnost in različnost v obsegu. To se bo če dalje bolj in tem lepše dalo dosegati, ako bo veselo naraščal broj „Besednikovih“ bralcev, kar smo izgovarjali že lansko leto in česar ni treba dokazovati. Navdaja nas torej vesela nada, da bo le-ta list prihodnje leto stal še na krepkejših nogah, nego dosihdob. Cena mu ostane navadna: naročnina za celo leto znaša 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Dijaki pa, ako se jih združi vsaj 10—12, morejo ga dobivati po 1 gld. polletno, ako je naročilu priložena naročnina. Pošilja naj se naročnina v plačila prostih listih ali po poštnih nakazilih na izdajateljico Karolino Janežičevo v Celovcu.

Vsem vrlim pisateljem, ki so do zdaj prijazno podpirali naš list z mnogovrstnim duševnim blagom, izrekamo presrečno hvalo! Da nam ostanejo zvesti in da se veselo pomnoži število z novimi močmi!

Vredništvo in založništvo.

Žitna cena.

Povsod po vaganu prerajana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Kranju	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	5	80	5	20	4	75	4	55	6	30
Rež	4	20	5	30	3	70	3	50	4	20
Ječmen	3	15	2	—	—	—	3	—	2	70
Ajda	3	60	2	80	2	80	2	40	3	—
Turšica	2	90	3	88	3	70	2	85	—	—
Proso (Pšeno)	4	90	2	90	2	90	2	70	3	—
Oves	1	93	2	—	1	90	1	90	2	10
Krompir	—	—	1	60	1	45	1	40	1	60
Fizol	3	40	—	—	—	—	—	—	3	52

Kurzi na Dunaji 6. decembra 1870.

5% metalike . . . gld. — kr. Nadavek na srebro 121 gld. 25 kr.
Národno posojilo 56 „ 20 „ Čekini 5 „ 90 „

Dopisovalnica.

Dr. R. v. Lj. Res nam je treba tacega lista, in neumrli Janežič je imel namen, da se „B.“ s časom tako prestvari. Ali v sedanjih razmérih se skoraj še ne dá to storiti. —

J. L. (K.) v G. Prevod že celó ni za rabo; kar se tiče originalov, tudi še niso za na svetlo. Verjemite, da ako v malo letih pregledate svoje sedanje spise, porečete sami: „hvala Bogu, da niso bili natisnjeni.“ Nikakor pa vas to ne smé strašiti in vam srčnosti jemati. Da-si mora pesnik rojen biti, vendar še-le vaja stori mojstra.